

Nyitott műhelyeket mindenki számára

Beszélgetés

Albert Ádámmal

Albert Ádám képzőművész, tanár, a Kisterem Galéria művésze, az MKE Művészeti Anatómia, Rajz- és Geometria Tanszékének vezetője, a Művészeti és Művészetelméleti Szakkollégium igazgatója. A Covid előtti német és közép-európai oktatási tapasztalatairól beszélgettünk.

Albert Ádám: Előljáróban annyit, hogy amikor 2010 márciusában Birkás Ákossal készítettem elő egy beszélgetést a 80-as évekről, az interjú felvétele előtt átküldtem neki a kérdéseket, hogy még a találkozó előtt átnézhesse. Amikor leültünk az interjút felvenni, Ákos a következőképpen kezdte: „17 kérdést összeírtál, ezek mind teljesen rendben vannak, nagyon okosak, nagyon rendezettek,

de egy olyan rasztert rajzolnak ki, ami erre a dologra nem működik. A vicc az, hogy minden egyes kérdést meg lehetne válaszolni, de az összkép torz lenne. Érted?”

Egy kicsit hasonló érzésem van most: mindaz, ami itt előkerül az interjúban, az teljességgel a múlt – részben az én személyes múltam, részben egy intézményi oktatás módszertani kerete –, mert a mikro- és mak-

rovilágunk annyit és olyan mértékben változott meg a Covid-19 megjelenésével, hogy most még nem lehet látni, hogyan tudjuk

ALBERT Ádám: *A varázsló kertje*, 2020, üveginstalláció, a *Végre tanulhatunk valamit* című kiállítás, Kincsem-palota
Fotó: Biró Dávid
A művész jóvoltából

folytatni a dolgainkat, szűkebb értelemben pedig, hogy mi fog történni az oktatási mezővel. Valószínűleg úgy, ahogy az korábban folyt, már nem fog működni. Minden, ami megfogalmazódott korábban bennem, ha nem is súlyát, de kicsit idejét és helyét veszítette vált.

BA: Ez igaz, valóban csak a múltbeli tapasztalataidról tudunk beszélni. Úgy tudom, hogy elsőként történelem szakon végeztél a Károlyn. Szerinted ez mennyiben befolyásolja a képzőművészeti munkásságodat?

AA: Igen, van egy történész diplomám is, negyedéves voltam a történelem szakon, amikor felvettek a Képzőre. Akkor már túl voltam egy év kulturális antropológia szakon az ELTE-n, amit végül nem folytattam. Praktikusan annyiban segített, hogy már úgy kerültem a MKE-re, hogy volt egyetemi ügymenetismeretem, ami generálisan segített a tájékozódásban. Adott egy összehasonlítási alapot is arra vonatkozóan, hogy az egyetemi szintű képzés milyen is lehet, bár a „művészeti képzés”, ha létezik egyáltalán ilyen, elképzelhetetlenül más volt a korábbi tapasztalatoknál. A legnagyobb furcsaság

az volt, hogy nem „tanár”, hanem „mester” megszólítást kellett használni, nekem ez akkor is nagyon furcsa volt, kicsit időutazás a múltba. Viszont a „művészeti képzés”, mint olyan, nagyon a levegőben lógott, egy absztrakt, sokszor nehezen vagy egyáltalán nem értelmezhető mezőben. A praktikus, pályán maradáshoz szükséges tudás javát a diploma utáni időszakban szereztem meg. A történelem szak a rengeteg olvasást, a világ bölcseleti jellegű felmérését és megismerését adta nekem. A bölcsészénemet és a művészeti munkát sokáig nem igazán tudtam teória szintjén összehozni, ehhez legalább tizenöt év kellett. Nagyon örülök, hogy ez a „ketősség” megvan az életemben, mert mindig lehetőséget ad a kívülállásra.

BA: Amikor diákként Erasmussal a müncheni Akademie der Bildenden Künsten tanultál, mennyit tudtál megtapasztalni az ottani képzési struktúrából? Egyáltalán, akkor figyeltél erre? Mi az, ami feltűnt, hogy esetleg más az ottani oktatásban?

AA: Amiről most beszélünk, az 2003 tavasza, szóval jó régen volt. Én még a kreditrendszer bevezetése előtt kerültem a felsőoktatásba.

Münchenben gyakorlatilag egy feladatom volt, hogy tanárt vagy mestert válasszak. A könyvtárban lévő katalógusok és albumok alapján tájékozódtam, majd Ben Willikens mellett döntöttem, aki a kapcsolatfelvétel után elfogadott, így az ő osztályában kaptam helyet. Rögtön az elején már érezhető volt a különbség. Az MKE-en képgrafika szakra jártam, ilyen Münchenben nem volt. Ott együtt kezelték és tanították a festészetet és a grafikát. Természetesen voltak jól felszerelt műhelyek – grafikai és mindenféle más is –, de az oktatott szakok nem eszerint szerveződtek. Jóllehet, a müncheni akadémia száz évvel korábbi alapítású, mint az MKE, és ráadásul a budapesti intézmény előképe a müncheni, nekem a német felfogás mégis szimpatikusabbnak, progresszívebbnek tűnt. Már csak amiatt is, mert emlékszem, hogy Budapesten a grafika szakról sokan mentek át részben vagy egészben bizonyos

ALBERT Ádám: *A varázsló kertje*, 2020, a *Végre tanulhatunk valamit* című kiállítás, Kincsem-palota
Fotó: Biró Dávid
A művész jóvoltából

festő osztályokba, hogy ott szélesítsék az ismereteiket. Az is köztudott, hogy az MKE festő tanszékén több grafikus végzettségű festőtanár is működött – Maurer Dóra vagy Szabados Árpád –, és ez fordítva is igaz volt, például a festő végzettségű Baranyay András a grafika szakon tanított. Ebből is látszik, hogy a mi merev rendszerünk már rég nem követi, akkor sem követte a minket körülvevő valóságot. Ami azóta még inkább megváltozott, hogy a klasszikus, nagy művészeti ágak felosztása már csak nagyon szimbolikus keret. A gyakorlat, a kortárs művészeti praxis rég felülírta azt, hogy valaki grafikus, szobrász vagy festő. A műhelyrendszer azért fontos, mert az az ismeretek, a tudás elsajátításának színhelye, a valódi ismeretanyag ezeken a pontokon szerezhető meg. Ezeket a

műhelyeket nem elzárni, szakok szerint korlátozni kell, hanem kinyitni mindenki számára, hiszen az ott szerzett klasszikus, analóg ismeretek és az azt kiegészítő digitális tudás lesznek azok az útravalók, amelyekkel a végzett egyetemista az úgynevezett „életben” boldogulni tud.

BA: Amikor már tanítottál, s ezáltal külföldön is szereztél tapasztalatokat, milyen benyomásaid voltak?

AA: Ha a pandémia előtti időszakot nézem, akkor az ezredfordulótól kezdve minden borzasztó gyorsan változott. Így nem örök érvényű, hogy léteznek nagy nevek, sztárművészek az oktatási mezőben, akiket jó pénzért és okos asszisztensekkel egy oktatási intézmény mögé lehet tenni. A diákok tanulásra szánt ideje kezdett lerövidülni. Az

az idea, hogy valaki öt éven keresztül egy helyen tanuljon, sok irányból kapott kritikát, leginkább az élet maga kezdte ezt felülírni. Magyarországon az MKE megtartotta az osztatlan ötéves képzését, viszont több más művészeti egyetem nem.

A bolognai rendszer (az osztott képzés) mobilitási lehetőségeit meghatározó fontosságú jelenségnek látom. Ebből fakad, hogy például egy Magyarországon megkezdett művészeti BA-t simán le lehetett zárni egy angol egyetemen szerzett MA-val. Ehhez a tanulási pályához minden adott volt 2020

ALBERT Ádám: *Disconnected*,
2020, installáció, Kisterem Galéria
A művész jóvoltából

márciusáig. A pandémia és a briteknek az EU-ból történő kilépése az előbb vázolt scenáriót teljesen felülírja (természetesen direkt választottam ezt a példát). Persze maradnak még EU-tagállamok, ahol majd lehet tanulni, de ezt most még nem nagyon látjuk. Amit tapasztaltam, az egyrészt ismerős volt, másrészt új is, de nem idegen, körülbelül ugyanazt a problémahalmazt görgetjük itthon és külföldön is, természetesen hangsúlyeltolódásokkal és a finanszírozás különböző mértékével – ez utóbbi nagy különbség.

BA: Az Eötvös-ösztöndíjjal is Németországban voltál. Mit csináltál ott? Milyen kapcsolatokat tudtál építeni?

AA: Predoktori ösztöndíjat kaptam a diszsertációm megírásához, az Új Lipcsei Iskola volt a témám. Annette Schröter fogadott a Hochschule für Grafik und Buchkunst Leipzigben, könyvtárba és kiállításra jártam, anyagot gyűjtöttem, interjúkat készítettem. Nem vettem részt tételes iskolai oktatásban, ez egy kutatói ösztöndíj volt. Amit már korábban Münchenben is éreztem, hogy minden olyan kiszámítható, és a művészetnek is helye van a társadalmi struktúrában, azt újra megtapasztaltam. A kapcsolatok inkább a kutatás köré szerveződő ügyek voltak, interjúk és szakmai találkozások, melyeket nyilván fenn kell tartani.

BA: Az életrajzod alapján megtudtam, hogy többször voltál külföldön oktatóként, ebből négyszer is Kelet-Közép-Európában. Ez azért is érdekes, mert alapvetően hasonló szociokulturális-politikai-történelmi gyökerekkel rendelkező országokban voltál. Mi az, ami mégis feltűnő volt a hazai oktatási intézményekhez képest?

AA: Igen, jártam a művészeti akadémián a lengyelországi Szczecinben, a szlovákiai Besztercebányán és 2018-ban a rigai akadémián Lettországból. Ami mindig szembeötlő, hogy milyen az adott ország intézményes viszonya a kultúra ezen szegmenséhez. A szzczecini akadémia nyitott, szépen felújított intézmény, ahova a tanárok egy része például Berlinből jár tanítani. Ez a tény, hogy Németország és a kontinentális Európa művészeti központja, Berlin ilyen közel van, sokat számít: az intézmény nemcsak a többi lengyel művészeti egyetemre kell figyeljen, hanem rögtön nemzetközi kontextusban is látja magát. Körülbelül ugyanez igaz Rigára is: Hanza-város erős német gyökerekkel, mintakészlettel és az egykor létezett szocializmus olykor nyomasztó emlékeivel. A geopolitikai helyzet (Oroszország közelsége), ami a balti államokban adott, inkább nyugati orientációt vár el tőlük. Ennek felelnek meg az oktatási kapcsolatok irányai is.

BA: A hallgatókat tekintve érezte-e különbséget az attitűdjükben, hogy másképp álltak volna a tanuláshoz, az alkotói pályához és a karrierhez?

AA: Szerintem a világ, és benne az emberek nagyon összeértek a digitalizáció következtében, az internet közel hozta a dolgokat

↑
ALBERT ÁDÁM: *Disconnected*, 2020,
installáció-részlet, Kisterem Galéria
A művész jóvoltából

egymáshoz. A célok és a vágyak személyesek, de ha valaki az „art world”-ben akar érvényesülni, nyilván látja azokat a pontokat, ahol szükségszerű lenne megjelenie. Azonban az út, ami oda vezet, messze nem ilyen egyértelmű, és nem is kiszámítható.

BA: Az eddigi tapasztalataid alapján hol kapnak leginkább kielégítő képzést, és hol segítenek a leghatékonyabban a későbbi pályára állásban?

AA: Ismereteim a német, illetve a kelet-közép-európai régióra korlátozódnak, szóval nem reprezentatívak. Nyilván egy jóléti társadalom, ahol egy jól működő rendszer része a művészeti oktatás, szükségszerűen egy „jobb”, komplexebb képzést biztosít. Habár, a német példát alapul véve, nagy különbség van mondjuk a berlini UDK vagy a frankfurti Städelschule, illetve a drezdai képzőművészeti főiskola oktatási módszerei, felfogása

között. Talán könnyebb is, hogy a különböző képzési helyek saját profilt vehetnek fel, így a jelentkezők ezek közül választhatnak. Egy kicsi országban erre nem nagyon van lehetőség. Viszont rendszerszintű alapkérdéseket itthon is meg lehetne határozni, folyamatosan, önreflexív módon kellene kutatni és figyelni a képzést, és ha kell, akkor változtatni azon. A mobilitás és az internet jelenléte, az azon keresztül áramló információ folyamatos kritikai közegbe helyezi az oktatási intézményeket és az ott folyó munkát. Mindenhol vannak pozitív gyakorlatok, és aztán mindig ott a végén a lokális realitás. Ami olyan, amilyen.